

Sprawozdanie z Ogólnopolskiej Studencko-Doktoranckiej Konferencji Naukowej „Współczesna rodzina w zmieniającym się świecie”, 06.04.2022 r.

W dniu 6 kwietnia 2022 roku odbyła się Ogólnopolska Studencko-Doktorancka Konferencja Naukowa pt. „Współczesna rodzina w zmieniającym się świecie”, z inicjatywy członkiń Studenckiego Koła Naukowego Pedagogów Społecznych „Liczy się człowiek”, działającego przy Zakładzie Pedagogiki Społecznej na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Celem konferencji było zwrócenie uwagi na zmiany, jakie zachodzą we współczesnych rodzinach, wynikające z szerokich przemian społecznych, kulturowych oraz ekonomicznych i politycznych, próba nakreślenia różnorodnych form funkcjonowania współczesnych rodzin, a także wskazanie czynników ryzyka i zagrożeń dla nich, jak również poszukiwania skutecznych form wsparcia. Konferencja została objęta honorowym patronatem dziekan Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza – prof. dr hab. Agnieszki Cybal-Michalskiej. W skład komitetu naukowego wchodziły: prof. dr hab. Agnieszka Cybal-Michalska, prof. UAM dr hab. Kinga Kuszak, prof. UAM dr hab. Katarzyna Segiet, prof. UAM dr hab. Ewa Włodarczyk, dr Kamila Słupska, natomiast komitet organizacyjny konferencji stanowiły członkinie Studenckiego Koła Naukowego Pedagogów Społecznych „Liczy się człowiek”: Adrianna Brzezińska, Natalia Gałązka, Katarzyna Gapska, Dajana Karpińska, Monika Kiszka, Bogna Lewandowska, Marianna Racka i Julia Zakrzewska. Ze względu na pandemię konferencja miała charakter zdalny i odbywała się z wykorzystaniem platformy MS Teams. Podzielona została na 6 sekcji tematycznych, w których aktywny udział wzięło 36 prelegentów. Wśród uczestników konferencji znaleźli się przedstawiciele 17 ośrodków naukowych z całej Polski oraz takich dziedzin nauki jak pedagogika, psychologia, praca socjalna, prawo, ekonomia czy też nauki polityczne oraz filologie.

Przed rozpoczęciem właściwej części konferencji głos zabrała dziekan Wydziału Studiów Edukacyjnych prof. dr hab. Agnieszka Cybal-Michalska, która oficjalnie ją otworzyła, a następnie słowa powitania do uczestników konferencji skierowały: prof. UAM dr hab. Kinga Kuszak – prodziekan Wydziału Studiów Edukacyjnych ds. studenckich i organizacji kształcenia oraz prof. UAM dr hab. Ewa Włodarczyk – pełnomocniczka dziekan WSE UAM ds. kół naukowych oraz opiekunka Studenckiego Koła Naukowego Pedagogów Społecznych „Liczy się człowiek”.

Pierwszą część konferencji stanowił panel ekspercki, który tworzyły trzy prelegentki. Pierwsza z nich – prof. dr hab. Bożena Matyjas, kierowniczka Zakładu Pedagogiki Społecznej z Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach – wygłosiła referat pt. „Specyfika badań pedagogicznych nad rodziną”. Pani profesor zwróciła w nim uwagę na fakt, że rodzina jest niezwykle ważnym środowiskiem, które oddziałuje na różne sfery życia człowieka, dlatego istotne jest badanie rodziny z szerokiej perspektywy, w tym również uwzględnianie jej jako specyficznej przestrzeni życia człowieka. W wystąpieniu została również podkreślona istotna rola czynników psychospołecznych w badaniach nad rodziną. Umieszczając badania rodziny na gruncie metodologii badań pedagogicznych, pani profesor zwróciła uwagę na szerokie możliwości jej badania, zarówno

w orientacji ilościowej, jak i jakościowej oraz w połączeniu ich obu, wykorzystując do tego orientację mieszaną. Druga z zaproszonych prelegentek – prof. UAM dr hab. Lucyna Bakiera z Zakładu Psychologii Rozwoju Wydziału Psychologii i Kognitywistyki Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu – zaprezentowała referat pt. „Społeczno-kulturowy kontekst postaw wobec rodzicielstwa”. Pani profesor zwróciła uwagę na fakt, że rodzice są architektami rodzin, to oni wyznaczają jej funkcjonowanie oraz kształtują postawy jej członków. Podkreślone zostały również wyzwania dla współczesnej rodziny, które mogą warunkować przyjmowanie określonych postaw rodzicielskich. Do najważniejszych wyzwań należą m.in. kształtowanie postaw prorodzicielskich czy wsparcie rodziców w ich aktywności opiekuńczej i wychowawczej. Prelegentka zwróciła również uwagę na istotną rolę, jaką odgrywają media społecznościowe w kształtowaniu postaw wobec rodzicielstwa oraz szereg przyczyn, które mają znaczenie dla przyjmowanej postawy rodzicielskiej, takich jak epidemia bezdzietności czy moratorium rodzicielskie.

Panel ekspercki zamknęło wystąpienie prof. UAM dr hab. Katarzyny Segiet, kierowniczki Zakładu Pedagogiki Społecznej na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza pt. „Odpowiedzialność rodzicielska za i wobec dzieci – problemy i wyzwania”. Pani profesor podkreśliła fakt, że niezwykle istotne jest podjęcie przez rodziców odpowiedzialności za wychowanie i rozwój młodego człowieka. W kwestii odpowiedzialności rodzicielskiej istotne jest świadome jej przyjęcie i rozumienie zadań, jakie stoją przed rodzicami. Prelegentka wskazała na trudności z podjęciem odpowiedzialności przez współczesne społeczeństwo, co może przekładać się również na odpowiedzialność rodzicielską. Efektem unikania przez rodziców podejmowania owej odpowiedzialności są negatywne konsekwencje, które z tego wynikają, np. problemy rozwojowe dziecka, szczególnie te związane z socjalizacją i podejmowaniem dialogu z innymi ludźmi.

Po zakończeniu panelu eksperckiego nastąpiła przerwa, a następnie prelegenci zostali zaproszeni do wzięcia udziału w przydzielonych sekcjach tematycznych, w których odbywała się dalsza część konferencji.

Pierwsza sekcja koncentrowała się wokół wychowania we współczesnej rodzinie. W ramach proponowanego obszaru tematycznego przygotowanych zostało sześć referatów. Moderatorką sekcji była mgr Adrianna Brzezińska, przedstawicielka Studenckiego Koła Naukowego Pedagogów Społecznych „Liczy się człowiek” oraz Szkoły Doktorskiej Nauk Społecznych na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Sekcja rozpoczęła się referatem moderatorki pt. „Edukacja ekologiczna jako jedno z zadań wychowawczych współczesnej rodziny”, który poruszał istotność kształtowania w rodzinach postaw proekologicznych oraz rolę rodziców w budowaniu świadomości ekologicznej u ich dzieci. Drugi prelegent, mgr Jakub Romaneczko z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, zaprezentował wystąpienie pt. „Wychowanie i relacje rodzinne w perspektywie kształtowania się troski o siebie (*self-compassion*)”, które przedstawiało wyniki badań dotyczących jakościowego eksplorowania możliwych powiązań między wychowaniem, rodziną i troską o siebie. Kolejne wystąpienie pt. „Zaburzenia przywiązania i ich konsekwencje dla kształtowania się osobowości” zaprezentowała mgr Regina Trzecińska, doktorantka ze Szkoły Doktorskiej Nauk Społecznych na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Prelegentka wskazała szereg funkcji rodziny, które mają na celu zaspokajanie potrzeb jednostki i kształtowanie podmiotu zdolnego do życia w szerszej społeczności oraz istotne znaczenie, jakie ma kształtujące się od pierwszych chwil życia dziecka przywiązanie, które determinuje zachowanie człowieka nawet w dorosłości. W dalszej części sekcji pani Alicja Pietryga z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu przedstawiła referat pt. „Alienacja rodzicielska – coraz większe zagrożenie dla współczesnych dzieci”, ukazujący główne przyczyny alienacji oraz próby nakreślenia podwodów kierujących rodzicem, który decyduje się na

takie postępowanie, a także sposób, w jaki objawia się alienacja rodzicielska oraz jak działa alienujący rodzic. Następna prelegentka, mgr Izabela Chrabąszczewska, przedstawicielka Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie, zaprezentowała wystąpienie pt. „Funkcjonowanie rodzin zastępczych w świetle badań nad jakością życia rodziny”. W wystąpieniu tym przybliżono wnioski z literatury przedmiotu dotyczące specyfiki funkcjonowania rodzin zastępczych, jakości życia dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz wyniki badań, których celem było określenie jakości życia rodzin zastępczych i jej socjodemograficznych uwarunkowań. Obrady sekcji zakończyło wystąpienie pani Romany Rossy ze Społecznej Akademii Nauk Wydziału Zamiejscowego w Londynie pt. „Sieroctwo rodzinne jako zagrożenie rozwoju osobowości”. Zwróciła ona uwagę na takie kwestie jak poczucie osamotnienia dzieci w rodzinie oraz brak poczucia przynależności w rodzinie, które może szeroko oddziaływać na wieloaspektowy rozwój dziecka oraz uczestnictwo dzieci w życiu społecznym.

Druga sekcja tematyczna dotyczyła rodziny wobec zagrożeń, liczyła siedem wystąpień i była moderowana przez mgr Katarzynę Gapską ze Studenckiego Koła Naukowego Pedagogów Społecznych „Liczy się człowiek”. Sekcja rozpoczęła się od wystąpienia pań: Joanny Chyły z Uniwersytetu Gdańskiego, Adriany Jaworskiej z Wyższej Szkoły Bankowej w Toruniu oraz Dominiki Górczyńskiej z Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy, które przedstawiły referat pt. „Współczesna rodzina w obliczu przemian społecznych”. Tematyka przedstawiona przez prelegentki skupiała się wokół funkcjonowania współczesnych rodzin w społeczeństwie oraz wpływu przemian na jej kształt. Druga prelegentka, pani Agnieszka Leś z Uniwersytetu Rzeszowskiego, przedstawiła referat pt. „Zagrożenia współczesnej rodziny w społeczeństwie ryzyka”, który poruszał kwestie zdefiniowania współczesnego społeczeństwa oraz wskazania czynników ryzyka współczesnego społeczeństwa będących zagrożeniem dla rodziny. Trzecie wystąpienie pt. „Wychowanie integralne dziecka w rodzinie ochroną przed współczesnymi zagrożeniami cywilizacyjnymi” dotyczyło przemian dokonywanych w środowisku rodzinnym, które wpłyną na przyszłe pokolenia i zostało zreferowane przez panią mgr Karolinę Szymaniak z Katolickiego Uniwersytetu Lubelski Jana Pawła II. Kolejna prelegentka, pani Kamila Szyszka z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, w swoim wystąpieniu pt. „Postawy konsumpcyjne a relacje rodzinne” zwróciła uwagę na obszary, w których mogą pojawiać się potencjalne konflikty rodzinne wymagające nowych strategii komunikacyjnych. Szóste wystąpienie pt. „System jako zagrożenie dla współczesnej rodziny” przedstawione zostało przez pana Damiana Dydę z krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, który zwrócił uwagę na zagrożenia występujące we współczesnym społeczeństwie mogące wpływać negatywnie na kształt i funkcjonowanie rodzin. Sekcję zakończyło wystąpienie pana mgr Huberta Przybyszewskiego z Akademii Leona Koźmińskiego dotyczące aktywności rodziców w sieci i poruszało temat zjawiska sharentingu. Prelegent wskazał najpopularniejsze typy sharentingu, pokazał skalę tego zjawiska w Polsce oraz przybliżył konsekwencje, jakie mogą wiązać się z udostępnianiem wizerunku dziecka w sieci przez rodziców.

Tematy związane z przemianami współczesnych rodzin były główną osią zainteresowania trzeciej sekcji tematycznej. Moderatorką sekcji była mgr Monika Kiszka ze Studenckiego Koła Naukowego Pedagogów Społecznych „Liczy się człowiek” oraz Szkoły Doktorskiej Nauk Społecznych na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, która otworzyła sekcję wystąpieniem pt. „Mozaikowość i koloryt współczesnego dzieciństwa”. Referat dotyczył obrazów współczesnego dzieciństwa oraz dokonywał ich charakterystyki. Drugie wystąpienie przygotowała dr Joanna Ingot-Kulas oraz pani Magdalena Świśt z Państwowej Wyższej Szkoły Techniczno-Ekonomicznej w Przemyśle. Referat zatytułowany „Model współczesnej rodziny a wartości” koncentrował się wokół tradycyjnych i alternatywnych modeli współczesnej rodziny oraz ich roli w kształtowaniu wartości wśród

jej członków. Trzecie wystąpienie pt. „Rodzina wobec przemian społecznych i ich wpływ na jej kondycję” przygotowane przez panią Katarzynę Lewandowską z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu koncentrowało się wokół społecznego kryzysu wychowania oraz wielopłaszczyznowych zmian społecznych, które mogą wpływać na funkcjonowanie rodziny oraz ich przemiany. Kolejny z tematów poruszanych w sekcji dotyczył oblicz współczesnych rodzin. Pan Konrad Zalewski z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego przedstawił w nim zagadnienia związane z wartościami we współczesnych rodzinach, a także alternatywne modele rodzin i wskazał, że obecnie rodzina przechodzi liczne przemiany w związku z rozwojem technologicznym, ekonomicznym i społecznym. Piąte wystąpienie, pani mgr Katarzyny Wróbel, ukazywało różne oblicza współczesnego macierzyństwa, przywołując różne typy kobiet i współczesnych matek. Prelegentka wskazała także na wpływ pandemii COVID-19 na funkcjonowanie współczesnych matek i kształt ich życia rodzinnego. Ostatnie wystąpienie przygotowane przez przedstawicielkę Politechniki Rzeszowskiej – dr Agatę Surówkę pt. „Statystyczno-prognostyczna analiza przestępczości wśród nieletnich w kontekście współczesnych przemian społecznych” zwracało uwagę na stale rosnącą przestępczość wśród młodzieży oraz wskazywało możliwe przyczyny tej tendencji związane z przemianami społecznymi, a także ich konsekwencje dla współczesnych rodzin.

Wieloaspektowość funkcjonowania współczesnych rodzin była tematem podejmowanym w czwartej sekcji tematycznej moderowanej przez panią Natalię Gałązkę ze Studenckiego Koła Naukowego Pedagogów Społecznych „Liczy się człowiek”. Sekcję rozpoczęło wystąpienie pt. „Obrazy współczesnego polskiego rodzicielstwa na przykładzie użytkowników aplikacji Instagram” referowane przez moderatorkę i koncentrowało się wokół wyników własnych analiz badawczych dotyczących codziennej aktywności wybranych rodziców użytkujących serwis Instagram. Kolejnym było wystąpienie pani Julii Drzazgi z Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego pt. „Przestrzeń życia współczesnych rodzin w perspektywie społecznej”. Przedstawione w nim zostały przestrzenie życia współczesnych rodzin oraz scharakteryzowane fazy życia rodzinnego i potrzeby, które z nich wynikają oraz podkreślony został proces uspołecznienia jednostki, który prowadzi do poprawnego wypełniania wszystkich ról społecznych. Trzecie wystąpienie, pana Pawła Lepicha z Uniwersytetu Opolskiego, odnosiło się do kondycji tradycyjnej rodziny we współczesnym świecie, przedstawiało rolę, jaką w społeczeństwie pełni tradycyjna rodzina oraz rozpatrywało skutki zamiany więzi rodzinnych na rzecz indywidualnego życia lub funkcjonowania w modelu rodziny niepełnej bądź patchworkowej. W dalszej części obrad sekcji pani Magdalena Bielicka, przedstawicielka Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, wskazała wpływ posiadania dziecka z zaburzeniami ze spektrum autyzmu na funkcjonowanie systemu rodziny. W referacie poruszone zostały trudności oraz wyzwania wynikające z wychowywania dziecka z zaburzeniami ze spektrum autyzmu oraz funkcjonowanie takich rodzin. Piąte wystąpienie pt. „Władza rodzicielska nad dzieckiem w obliczu rozvodu małżonków”, przygotowane przez panią Katarzynę Zaborek z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, odnosiło się do zagadnień związanych z kwestiami prawnymi dotyczącymi opieki nad dzieckiem w przypadku rozvodu rodziców. Pani Magdalena Dąbkowska z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie w kolejnym wystąpieniu przybliżyła słuchaczom funkcje asystenta rodziny, odnosząc się do przepisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Wskazane zostały zadania asystenta rodziny oraz możliwości jej wspierania przez asystenta. Wystąpienia w tej sekcji zamykał referat będący zapowiedzią badań prelegentek – pani Weroniki Rajch oraz pani Magdaleny Wyrzykowskiej z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu pt. „Cele i plany życiowe zbliżających się do pełnoletniości wychowanków i wychowanek pieczy zastępczej oraz młodzieży żyjącej w rodzinie generacyjnej – zapowiedź badań”. Prelegentki

wskazały istotność zbadania planów i celów życiowych młodych ludzi oraz omówiły metodologiczne podstawy badań empirycznych w zaplanowanych badaniach.

Sekcja piąta, moderowana przez panią Bognę Lewandowską ze Studenckiego Koła Naukowego Pedagogów Społecznych „Liczy się człowiek”, zatytułowana „Współczesna rodzina w ujęciu interdyscyplinarnym”, koncentrowała się wokół postrzegania współczesnej rodziny w różnych dziedzinach nauk. Wystąpienie otwierające pracę sekcji pt. „Rodzice dziecka zagrożonego niepełnosprawnością – (nie)obecność wsparcia” przygotowała mgr Aleksandra Bawolska-Piszczatowska ze Szkoły Doktorskiej Nauk Społecznych na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, zwracając uwagę na trudności ze wsparciem systemowym omawianych rodzin oraz wpływem pandemii na ich funkcjonowanie. Drugie wystąpienie odnoszące się do psychologii rodziny dysfunkcyjnej referował mgr Marek Błaszczuk z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. Prelegent wskazał postawy, zachowania, mechanizmy i schematy myślowe charakterystyczne dla rodziny dysfunkcyjnej. Trzecia prelegentka, pani Agata Suska z Uniwersytetu Warszawskiego, ukazała perspektywę prawną dotyczącą rodziny w procesie medycznie wspomaganego prokreacji, odnosząc się do ustawy o leczeniu niepłodności z 2015 roku i wskazując na jej znaczenie dla rodzin korzystających z leczenia niepłodności. Kolejne wystąpienie poruszało możliwości wsparcia rodziny z punktu widzenia pracy socjalnej. Pani Angelika Lenart z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w swoim referacie pt. „Formy pracy z rodziną – asystent rodziny” zwróciła uwagę na wieloaspektowość działań asystenta rodziny oraz konieczność zapewnienia mu odpowiednich warunków pracy i możliwości stałego rozwoju. Ostatnie wystąpienie przygotowane przez panią Katarzynę Mazur z Uniwersytetu Warszawskiego pt. „Rola stołu we współczesnej rodzinie” zwróciło uwagę na symboliczne znaczenie stołu, który w rodzinie może odnosić się do więzi rodzinnych oraz stanowić miejsce, gdzie one się kształtują.

Ostatnia sekcja poruszała tematykę wpływu pandemii COVID-19 na funkcjonowanie rodzin i była moderowana przez panią Mariannę Racką ze Studenckiego Koła Naukowego Pedagogów Społecznych „Liczy się człowiek”. Praca sekcji skupiała się na ukazaniu trudności, jakie wywołała pandemia COVID-19, oraz zmian w funkcjonowaniu rodzin, jakie zaszły na jej skutek. Pierwsze wystąpienie pt. „Współczesna rodzina w obliczu transformacji społecznych i pandemii”, przygotowane przez panią Paulinę Mickiewicz z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, dotyczyło zarówno trudności pojawiających się w rodzinach w czasie trwania pandemii, jak i pozytywnych aspektów, na które wpłynęła, m.in. docenienie czasu spędzonego razem, pogłębienie stosunków wewnątrzrodzinnych czy też pokazanie rangi zdrowia psychicznego. Drugie wystąpienie przygotowały prelegentki z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu: panie Karina Jankowiak oraz Marianna Racka, które poruszyły tematykę dziecka z niepełnosprawnością i jego rodziny w obliczu pandemii COVID-19. Zwróciły one uwagę na trudności i wyzwania, z jakimi musiały konfrontować się dzieci z niepełnosprawnościami oraz ich rodziny w czasie trwania pandemii. Kolejne wystąpienie pt. „The impact of COVID-19 pandemic on the life quality and satisfaction of families in United States of America”, przygotowane przez mgra Michała Mrozka z Uniwersytetu Szczecińskiego, zwracało uwagę na społeczeństwo Stanów Zjednoczonych i ukazywało wpływ pandemii COVID-19 na jakość życia amerykańskich rodzin. Pozostając w tematyce wpływu pandemii na jakość życia rodzin i ich funkcjonowanie, dwie kolejne prelegentki również się do niej odniosły. Pierwsza z nich, pani Diana Kut z Uniwersytetu Rzeszowskiego w referacie pt. „Wpływ i konsekwencje pandemii COVID-19 na funkcjonowanie rodziny – jak sobie poradzić?”, zwróciła uwagę na pozytywne i negatywne konsekwencje przymusowej izolacji oraz wskazała na możliwe zagrożenia dla rodzin z niej wynikające. Z kolei druga prelegentka, pani Oliwia Borkowska z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, odniosła się do wpływu pandemii COVID-19 na jakość życia rodziny, ale również i samego

dziecka. W wystąpieniu prelegentka przedstawiła wyniki badań dotyczących jakości życia całej rodziny, z wyszczególnieniem dzieci podczas hospitalizacji w czasie pandemii, konkludując, że jakość życia w rodzinie w trakcie pandemii nabiera całkiem innego wymiaru. Pracę sekcji zamykała pani Joanna Górna, z Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, wystąpieniem pt. „Rodzina – pomoc czy zagrożenie dla zagubionego nastolatka, w nawiązaniu do pandemii COVID-19”. Referat dotyczył pojęć związanych z okresem dojrzewania oraz wpływu pandemii na możliwe trudności czy też szanse dla rozwoju nastolatka.

Po zakończeniu obrad w każdej z sekcji odbyła się dyskusja oraz był czas na pytania do prelegentów. Moderatorzy zakończyły prace sekcji podsumowaniem najważniejszych wniosków płynących z wystąpień oraz dyskusji, a następnie podziękowały wszystkim prelegentom i słuchaczom za udział w konferencji.

Natalia Gałzka

ORCID: 0000-0001-7764-9105

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

DOI: 10.14746/psn.2022.4.14